

Klima- og miljødepartementet,
postmottak@kld.dep.no

Deres ref:
24/4065

Vår ref:
24/02002

Bergen, 10/01/2025

Høringsbrev - lov om bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Viser til brev fra Klima- og miljødepartementet datert 01/11/2024 - Ref 24/4065

Vedlagt oversendes høringssvar fra Havforskningsinstituttet.

Vennlig hilsen

Frode Vikebø
Programleder

Mette Skern-Mauritzen
Faggruppelider

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift. Innholdet er godkjent faglig gjennom prosess for rådgivning

Høringssvar - lov om bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Peter Haugan, Kjersti L. Gabrielsen, Mette Skern-Mauritzen og Frode Vikebø

Havforskningsinstituttet
2025

Lov om bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon

Innledning

Havforskningsinstituttet (HI) er positiv til dette lovforslaget som skal støtte bærekraftig forvaltning av havområder utenfor nasjonal jurisdiksjon, noe som er svært viktig både for å ivareta god økologisk tilstand i disse havområdene, men også for å sikre marine økosystem og ressurser i områder innenfor nasjonal jurisdiksjon. Vi gjør i de følgende avsnitt rede for HIs vurdering av både høringsnotat og lovt tekst.

Marine genetiske ressurser

§ 2-1 Virkeområde

Første ledd beskriver at kapittelet gjelder for aktiviteter fra norske skip, fartøy, luftfartøy, farkoster, innretninger eller liknende vedrørende uttak eller utnyttelse av marine genetiske ressurser og digital sekvensinformasjon om marine genetiske ressurser i eller fra områder utenfor nasjonal jurisdiksjon (internasjonalt farvann). Det foreslås endring i tekst for å tydeliggjøre at det også omfatter videre utnyttning på land: Kapittelet gjelder for aktiviteter knyttet til uttak og/eller utnyttelse av marine genetiske ressurser og digital sekvensinformasjon om marine genetiske ressurser fra områder utenfor nasjonal jurisdiksjon. Kapittelet gjelder for aktiviteter fra norske skip, fartøy, luftfartøy, farkoster, innretninger eller liknende samt aktiviteter på norsk territorium som baserer seg på de uttatte genetiske ressursene og digital sekvensinformasjon.

Andre ledd andre punktum i kapittelet beskriver at loven gjelder for digital sekvensinformasjon generert og lastet opp av offentlige samlinger før loven trådte i kraft. Dette mener vi er unøyaktig formulert. Digital sekvensinformasjon kan genereres av ulike aktører også utenom offentlige samlinger og informasjonen kan tilgjengeliggjøres i åpne databaser. Det bør stå: Det samme gjelder for digital sekvensinformasjon generert og lastet opp i offentlig tilgjengelige databaser før loven trådte i kraft. Dette vil være mer i samsvar med Artikkel 10 i Avtalen.

I høringsnotatet beskrives krav til informasjonsutveksling før og etter bioprospekteringstokt. Bruk av betegnelsen bioprospekteringstokt bør unngås fordi det blir for snevert og kan virke forvirrende i forhold til beskrivelse av virkeområde i Lovforslaget § 2-1 tredje ledd. Det samles inn marine genetiske ressurser også på andre typer forskningstokt ol. hvor det i henhold til Avtalen stilles krav til notifikasjon herunder duplikat av fysiske prøver i offentlig samling og evt. digital sekvensinformasjon inn i offentlig tilgjengelige databaser.

§ 2-7 Oppbevaring i offentlige samlinger og databaser

I høringsnotatet omtales den nasjonale marine biobanken, Marbank, som er en norsk offentlig samling underlagt Havforskningsinstituttet. Marbank vil kunne ivareta duplikate prøver fra områder utenfor nasjonal jurisdiksjon, samlet inn av norske (og internasjonale) aktører. Marbank har etablerte rutiner for registrering av marine genetiske ressurser fra områder innenfor og utenfor nasjonal jurisdiksjon. Marbanks database håndterer all informasjon i tilknytning til de fysiske prøvene herunder geografisk informasjon om funnsted, evt. innsamlingstillatelser, resultater av utnytting (publikasjoner og patenter) o.l. Standardisert «BBNJ batchidentifikator» og tilhørende informasjon kan linkes direkte inn i Marbanks database, og krav om identifisering av prøver hentet ut fra områder utenfor nasjonal jurisdiksjon lar seg gjennomføre slik som beskrevet i paragrafen.

Marbanks samling består i dag i hovedsak av prøver samlet inn innenfor norsk jurisdiksjon. Et fåtall prøver kommer fra Antarktis og disse prøvene reguleres av Antarktis-traktaten. Marbank har p.t. ikke marine genetiske ressurser fra områder utenfor nasjonal jurisdiksjon som reguleres av Avtalen.

I høringsnotatet står det at Marbank ikke genererer gensekvenser. Dette er ikke korrekt. Marbank genererer gensekvenser, i hovedsak for artsbestemmelse. Med innføring av ny teknologi for analyse av biodiversitet, ressurskartlegging osv. genereres stadig større mengder med gensekvenser fra havet, som avhengig av uttaksområde og nøyaktig fremtidig definisjon av digital sekvensinformasjon, vil kunne falle innenfor virkeområdet i Avtalen. I tillegg genererer Marbank og øvrige forskningsgrupper i HI fullgenomsekvenser som publiseres i offentlige databaser i de tilfeller der nye arter etc. publiseres. For øvrig er det brukere av Marbanks materiale som ved uttak fra samlingen har fokus på potensiell kommersiell utnytting og som også vil kunne generere gensekvenser som kan utnyttes. I tilknytning til uttak av marine genetiske ressurser fra Marbank, vil Marbank som offentlig samling henvise til nasjonale og internasjonale betingelser og forpliktelser i tilknytning til utnytting av materialet. Endelig utforming av de multilaterale verktøyene som knyttes til

Avtalen vil ventelig gi mer informasjon om format på prøver og kvalitetssikring i forbindelse med overføring til offentlig samling.

Ved oppbevaring av prøver som faller inn under paragrafen, vil de administrative og økonomiske konsekvensene for Havforskningsinstituttet ved Marbank inkludere utvidede registreringsrutiner og sporbarhet, evt. prosessering av materialet og spesifikke rutiner knyttet til prøveutlevering. Dette vil være håndterbart. Økonomiske konsekvenser vil avhenge av hvor stort trykket blir på ivaretagelse av prøver. Etter hvert kan det også bli behov for større lagringsfasiliteter. Havforskningsinstituttet ved Marbank er klare til å ta på seg nye, viktige oppgaver som offentlig samling for å bidra til å oppfylle Norges forpliktelser i det internasjonale samarbeidet knyttet til bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Utfordringer knyttet til sektortilnærming

Den globale avtalen legger opp til at eksisterende mekanismer skal brukes der de har tilfredsstillende juridisk kompetanse. I havretten gjelder det primært globale instrumenter for maritim virksomhet (IMO) og havbunnsmineraler (ISA) samt regionale instrumenter for fiskeri (RFMOer som NEAFC) og miljø (som OSPAR). I høringsnotatet og lovforslaget legges det opp til en lignende sektor-tilnærming for nasjonal gjennomføring. I Norge har vi imidlertid også en overbygning i de nasjonale havforvaltningsplanene, som skal sikre helhetlig forvaltning på tvers av alle sektorer. Disse planene har status som en Stortingsmelding og gir en samlet oversikt over all menneskelig aktivitet og påvirkningsfaktorer samt overordnede prinsipper som skal ligge til grunn for sektorforvaltningen i et helhetlig perspektiv. Gitt at Norge har signert og planlegger å ratifisere den globale avtalen, synes det naturlig at fremtidige nasjonale havforvaltningsplaner også omfatter relevante norske aktiviteter utenfor nasjonal jurisdiksjon samt relevante aktiviteter innenfor nasjonal jurisdiksjon med påvirkning utenfor nasjonal jurisdiksjon. Vi foreslår at dette presiseres på egnet måte i forbindelse med ferdigstilling av lovutkastet.

Med en sektortilnærming er det krevende å forvalte prinsipper om akseptabel og bærekraftig samlet belastning på havmiljøet. Når en slik tilnærming er valgt, bør måter å håndtere samlet belastning få særlig oppmerksomhet. Vi etterlyser mekanismer i lovverk, relaterte forskrifter og internasjonale fora for å håndtere slike spørsmål. Norge bør ta initiativ til arbeid med en helhetlig bærekraftig havforvaltningsplan for områder utenfor nasjonal jurisdiksjon, slik som medlemmer av det internasjonale havpanelet.

Havpanelet har, med Norges statsminister i spissen, forpliktet seg til bærekraftig havplanlegging (Sustainable Ocean Planning) for områder innenfor nasjonal jurisdiksjon innen FNs havkonferanse i juni 2025.

Vi vil også nevne at sameksistens og sambruk av samme havområde til flere næringer blir mer og mer aktuelt innenfor nasjonal jurisdiksjon, bl.a. havvind og havbruk til havs, og kan bli det også utenfor nasjonal jurisdiksjon. Dersom det eksempelvis innenfor eller utenfor nasjonal jurisdiksjon blir interesse for flytende havvind koplet til produksjon og tanking av hydrogenbasert drivstoff for maritim transport, koplet sammen med taredyrking for deponering i dyphavet som klimatiltak, synes det mest hensiktsmessig å gjennomføre samlet konsekvensutredning for hele infrastrukturen heller enn parallelt etter flere lovverk. Vi savner diskusjon av dette aspektet i høringsnotatet og etterlyser en avklaring av egnete juridiske virkemidler i lover og forskrifter for å sikre slik samlet konsekvensvurdering.

Mer konkrete forslag for å styrke fokus på samlede virkninger og tversektorielle aspekt i lovforslaget er å inkludere konsekvenser av planlagte aktiviteter for marint miljø også som bidrag til samlede virkninger i overvåking av konsekvenser (§ 4-10), samt å vurdere konsekvenser av aktiviteter for andre næringer eller aktiviteter i lovtekst om innhold i konsekvensutredninger og i overvåking og rapportering i kapittel 4. Dette er også i overensstemmelse med tekst i Avtalen.

Områdebaserte forvaltningsverktøy

Lovteksten om områdebaserte forvaltningsverktøy i kapittel 3 inkluderer ingen bestemmelser om en rekke forhold inkludert i Avtalen (Part 3) som involvering i beslutninger, ansvar for håndheving, overvåking og vurdering av konsekvenser, eller offentlig tilgjengelige vurderinger, observasjoner og data. Dette er viktige element som bør inn i lovteksten om de ikke dekkes av andre lover og forskrifter.

Konsekvensutredning av nye aktiviteter

I høringsnotatet synes det å ligge en antakelse om at lovens bestemmelser om konsekvensutredninger bare i liten grad vil komme til faktisk anvendelse i nær framtid siden virkeområdet for kapittel 4 er begrenset til aktiviteter som «ikke er omfattet av andre konsekvensutredningsregler gitt i eller i medhold av norsk lov». Det sies på side 38 i høringsnotatet om aktiviteter utenfor nasjonal jurisdiksjon at «Det at få aktiviteter foreløpig forventes omfattet, tilsier at det er lite hensiktsmessig å gjøre omfattende endringer for å

tilpasse nasjonale konsekvensutredningsregler til Avtalens system». Og på side 39 om aktiviteter innenfor nasjonal jurisdiksjon at «Departementet legger til grunn at gjeldende sektorregelverk med krav til konsekvensutredninger vil omfatte de fleste av aktivitetene Avtalen oppstiller en plikt til å konsekvensutrede. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det finnes eller kan oppstå nye aktiviteter som vil være omfattet av Avtalen, men som faller utenfor det nasjonale konsekvensutredningsregelverket.»

Vi stiller spørsmål ved denne antakelsen. Et aktuelt eksempel er den raskt økende interessen internasjonalt for å utvikle og etterhvert igangsette tiltak for reduksjon av globale klimaendringer eller regionale utslag av klimaendringer, også kalt geo-engineering. Slike tiltak kan grupperes i to kategorier, soldimming og karbonfjerning. Den første kategorien omfatter teknologier for modifikasjon av skydekket over hav (Marine Cloud Brightening) som er tenkt gjort fra skip og muligvis vil håndteres av IMO. I den andre kategorien finnes flere typer marin karbonfjerning (marine Carbon Dioxide Removal, mCDR) inkludert (i) gjødsling av havet, (ii) direkte karbonfjerning (lignende til direkte fjerning fra luft og etterfulgt av karbonlagring under havbunnen som ved CCS), (iii) alkalinitets-stimulering ved tiltak som ligner på kalking av ferskvann og (iv) dyrking av makro-alger (som tare) etterfulgt av deponering på havbunnen.

Spesielt USA legger stor innsats i slik geo-engineering og har en nasjonal strategi med ambisjoner om å være klar til å iverksette fra 2030. Mange er bekymret for negative side-effekter av slike tiltak. Det internasjonale råd for havforskning (ICES) har igangsatt et arbeid for å vurdere effekter av mCDR spesifikt på fiskeri og akvakultur og Havforskningsinstituttet deltar i dette arbeidet i regi av ICES. London-protokollen har fra 2013 et tillegg som begrenser gjødslingstiltak, men det gjelder bare gjødsling og er ennå ikke ratifisert av tilstrekkelig mange til å ha trådt i kraft. Det internasjonale havpanelet setter også igang en utredning av mCDR i 2025 med sikte på å understøtte nasjonale beslutningsprosesser og reguleringer.

Dersom internasjonale selskaper med forretningsadresse i Norge ønsker å gjennomføre mCDR innenfor eller utenfor nasjonal jurisdiksjon, vil det være et norsk ansvar å vurdere konsekvenser på marin biologisk diversitet utenfor nasjonal jurisdiksjon. Det vil da være naturlig at KU prosess harmoneres mellom land for å unngå at multinasjonale selskaper organiserer seg slik at de pålegges minimalt ansvar for å dokumentere eventuelle negative effekter av sin planlagte virksomhet på økosystemer. Nå står det alt at KU skal "utredes

etter like kriterier” (s.16) hvilket er fornuftig. Men når det gjelder mulige effekter av betydelig forurensing i områder innenfor nasjonal jurisdiksjon på områder utenfor nasjonal jurisdiksjon skal det følge “nasjonale reguleringer” (s.17). Her burde det være KU i henhold til like kriterier. For øvrig er kriteriet om “betydelig forurensing” (s.18) uklart og kan tolkes dithen at det kun unntaksvis gjennomføres KU.

Strategiske vs prosjektspesifikke konsekvensutredninger

Høringsnotatet omtaler nasjonale lover og regler for konsekvensutredninger innen forskjellige sektorer. Det skilles mellom strategiske konsekvensvurderinger som er et offentlig ansvar og prosjektspesifikke konsekvensutredninger som er tiltakshavers ansvar. Lovutkastet bruker imidlertid kun begrepet konsekvensvurderinger. Det henvises flere steder til tiltakshaver og det synes underforstått at alt om konsekvensvurderinger i lovutkastet omhandler prosjektspesifikke konsekvensvurderinger. Vi stiller spørsmål ved om ikke loven bør ta høyde for et mulig framtidig behov også for strategiske konsekvensvurderinger. Marin karbonfjerning (marine Carbon Dioxide Removal, mCDR) kan være et eksempel på en type tiltak der det ville være naturlig med en strategisk konsekvensvurdering før man eventuelt vurderer å åpne for prosjektspesifikke konsekvensvurderinger, alternativt sier nei til alle prosjekter innen en viss kategori.

I følge § 4-3 skal det vurderes om det skal gjennomføres en konsekvensutredning, avhengig av om den planlagte aktiviteten kan ha betydelige påvirkninger på miljø, eller om det er stor usikkerhet om mulige påvirkninger. Det er ikke her konkretisert hvem som har ansvaret for å gjennomføre denne vurderingen, om det er tiltakshaver eller ansvarlig myndighet. I Avtalen er dette konkretisert til å være ansvarlig myndighet. Vi foreslår også å endre tittelen til § 4-3 *Terskel for krav om vurdering av konsekvensutredningsplikt* for å tydeliggjøre innholdet i denne paragrafen.

Overvåking av påvirkninger

I § 4-10 er ansvaret for overvåking av virkningene av aktiviteter utenfor nasjonal jurisdiksjon gitt til tiltakshaver. Det er her fokus kun på skadevirkninger på det marine miljøet. Det er også tiltakshaver som skal melde fra om det avdekkes vesentlige negative, utforutsette påvirkninger. Denne lovteksten skiller seg fra Avtalen på flere punkt: I Avtalen er det ansvarlig myndighet som har ansvar for overvåking og rapportering, og påvirkninger på

økonomi, samfunn og kulturelle verdier skal også overvåkes og vurderes, i tillegg til påvirkning på det marine miljø.

Det må være tilstrekkelig konsistens mellom norsk lov og Avtalen som sikrer at praksis gitt av norsk lov oppfyller krav i Avtalen. Hvorvidt det er en god nok konsistens slik skissert i lovforslaget er utenfor vår kompetanse å bedømme. I tillegg mener vi at det tverrsektorielle perspektivet bør styrkes i denne paragrafen, med vurderinger av konsekvenser for andre aktiviteter og hvordan konsekvenser på miljø bidrar til samlede virkninger i det aktuelle området, som nevnt ovenfor.

I henhold til både § 4-10 og Avtalen skal overvåkingen følge beste vitenskapelige metode og kunnskap. Vi stiller spørsmål ved om tiltakshavere vil ha nødvendig kompetanse og kapasitet til å vurdere påvirkninger som kan spres over større havområder både i og utenfor norsk jurisdiksjon, og som også skal sees i sammenheng med annen aktivitet og påvirkning. Videre er det spesifisert i denne paragrafen at det er tiltakshaver som er ansvarlig for å identifisere og rapportere vesentlige negative virkninger som ikke var forutsett. Ansvarlig myndighet sin rolle er spesifisert i § 4-11, 'Dersom ansvarlig myndighet blir gjort oppmerksom på eller avdekker vesentlige negative virkninger...'. Vi mener at ansvarlig myndighet har et uforbeholdent ansvar for å unngå negative virkninger på miljø utover forventede virkninger og at dette bør reflekteres i lovteksten.

Endelig mener vi at ikke bare rapporter fra konsekvensutredninger og overvåking skal gjøres offentlig tilgjengelig, men også observasjoner og data. Dette for å sikre full transparens og replikerbarhet av analyser, samt at flere brukere enn tiltakshavere er viktig for å evaluere den vitenskapelige kvaliteten på både overvåking, observasjoner, analyser og konklusjoner.

Spesifikke kommentarer til lovtekst

I § 3-2 er setningen om hva forskriften kan omfatte (markert i kursiv) ufullstendig og uklar:

§ 3-2 Forskrift Kongen kan gi forskrift som gjennomfører partsmøtets vedtak etter artiklene 22 og 24 i Avtalen. *Forskriften kan omfatte forbud mot all aktivitet, forurensing tiltak og bruk.*

I § 4-9 Sluttbehandling foreslår vi en liten endring i følgende setning for å gjøre den mer lesbar: 'Ansvarlig myndighet kan bare tillate den planlagte aktiviteten dersom alle rimelige

foranstaltninger er tatt for å sikre at aktiviteten kan gjennomføres på en måte som er forenelig med forebygging av vesentlige skadevirkninger på det marine miljøet.’

Vårt forslag: ‘Ansvarlig myndighet kan bare tillate den planlagte aktiviteten dersom alle rimelige foranstaltninger er tatt for å sikre at aktiviteten kan gjennomføres på en måte som er forenelig med å forebygge vesentlige skadevirkninger på det marine miljøet.’